

geïnspireerd door deze roman uit 1888 over de kind-keizer Heliogabalus bij het schrijven van *De berg van licht*. Frans sprak over androgynie als experiment. Sophie Zijlstra schreef de roman *Mevrouw Couperus*. Onlangs verscheen het boek *Ik, alleen* over koning Willem I. Zij belichtte het vrouwelijke perspectief bij Couperus' werk. Tot slot presenteerde Mary Kemperink, emeritus hoogleraar moderne Nederlandse Letterkunde, haar nieuwe Couperus cahier: *Beeldschoon*.

Mannen en mannelijkheid bij Louis Couperus. Zij onderzoekt wat 'mannelijkheid' bij Couperus is. ♣

Website Louis Couperus Genootschap

Op de Genootschapsdag werd de vernieuwde website van het Louis Couperus Genootschap gepresenteerd. Er is hard gewerkt om de website een frissere en meer eigentijdse vormgeving te geven. Het resultaat is te bewonderen op het bekende adres: louiscouperus.nl. ♣

Luisteren naar lezingen tijdens de Genootschapsdag in Museum Sophiahof. Links: Looi van Kessel, Boven, v.l.n.r.: José Ursem-Kuilboer, Frans van der Linden, Sophie Zijlstra en onder: Mary Kemperink. Foto's: Diederik Rooker.

Literaire canon op Spotify

Louis Couperus is met *De stille kracht* opgenomen in de literaire canon van de Nederlandstalige literatuur. Op Spotify staat een podcast *De literaire canon* waarin op elk boek uit de lijst wordt besproken vanuit een ander vakgebied. Experts uit dat vakgebied geven een korte toelichting op het boek in kwestie, zo ook op *De stille kracht* (nr. 25 in de podcast). 🎧

Couperus & España

De tentoonstelling in het Louis Couperus Museum over Couperus en Spanje is niet onopgemerkt gebleven. Op de website van de Spaanse ambassade in Nederland wordt melding gemaakt van de tentoonstelling met de bijbehorende poster in vertaling. 🎨

Zelfs Couperus kent dit woord niet

Huh? Wat? Fatigieren? Ewoud Sanders schrijft in de *NRC* van 29 september 2021 over een woord dat bijna niemand kent: 'Bij mijn weten komt het in geen enkele roman voor, zelfs niet bij Couperus, hoewel die grossierde in onnodige Franse leenwoorden.' 📖

Waar de 19de-eeuwer van smulde? Nou niet van Multatuli of Couperus

Dat kopt *Trouw* in een recensie van *L. De lezer van de 19de eeuw* door Marita Mathijssen. Mocht u zich afvragen waarom: Mathijssen stelt de lezer L, een gewone, gemiddelde lezer(es) uit de 19e eeuw centraal, die zich onder andere niets aantrekt van vernietigende oordelen van recensenten over hun lievelingsschrijvers, vindt dat een roman liefst een stichtelijke moraal moet hebben en niet houdt van gekunstelde taal. Bert Wagendorp schrijft in zijn recensie van *L* in de *Volkskrant*: 'Literatuur-historici, critici en lezers verschillen van elkaar – dat is nog steeds zo – maar Mathijssen geeft de

lezer een stem. Dat maakt dat je kijkt op de 19de-eeuwse literatuur verandert.' (Marijke Laurens in *Trouw*, 9 oktober 2021 en Bert Wagendorp in de *Volkskrant*, 21 oktober 2021) 🎧

De Agonie in de krant

In het vorige nummer van *Arabesken* werd uitgebreid aandacht besteed aan de nieuwe vertaling van *L'Agonie* van Frans van der Linden. In *Trouw* (3 juli) was een recensie te lezen waarbij de relatie tussen Couperus' *De berg van licht* ook werd besproken. 🎨

Artikel Coen van 't Veer

Het artikel 'Bijvangst', dat verscheen in *Arabesken* 55 is op de website te lezen. Helaas was de afdrukkwaliteit van het beeldverhaal van Frans Couperus, de broer van Louis Couperus, niet zo goed en zijn de leuke tekeningen nu beter te zien op de website. Ook is daar het hele journaal dat Frans bijhield op de bootreis van Nederland naar Nederlands-Indië in 1872, overgetypt door Coen van 't Veer, te lezen. 📖

Couperus in de Regenboog Top 100

In augustus werd voor de eerste keer de *Regenboog Top 100* opgesteld, een ranglijst voor gayliteratuur. De leeslijst werd opgesteld op basis van ruim 3.200 stemmen van lezers van de boekenwebsite Hebban.nl en de *Gaykrant*. Louis Couperus kwam ook in de Regenboog Top 100 terecht met *De berg van licht*. 🎧

Rectificatie

In het vorige nummer van Arabesken zijn helaas een paar fouten in 'De Passatist' geslopen. Het juiste onderschrift luidt als volgt: 'Zij roepen iets vreemds in mij op, als een herinnering, vaag als een geur, aan vroeger geleefde dingen. Ik was blij de kennis te maken van dien jongen, slanken man, met dien heel beroemden naam, dien

beroemden Italiaanschen naam. En er was sympathie tusschen mij en hem, van af den eersten blik onzer oogen in elkaâr, van af dien eersten handdruk...'

Louis Couperus 'De ring en de prins', *Korte arabesken, Volledige werken Louis Couperus* deel 29. Utrecht, 1990, p.49. 🍷

't Citaat

Brosse koekjes

'Ik zie in een glazen bus heerlijke brosse koekjes, van die koekjes waar je maar door van eet. Niet om mee uit te scheiden, omdat ze zo bros en vers en zandig zijn.' Louis Couperus (Uit het 'Literair ABC voor de huisvrouw' van Trude de Jong in het *NRC Handelsblad* van 12 maart 1980)

Antieke toerist

Het oude huis van de familie Couperus diende de afgelopen decennia als ambassade van Egypte en raakte steeds verder in verval. Planten groeiden in de dakgoot. Het pand kwam even te koop – vraagprijs 3 miljoen euro – maar wordt nu opgeknapt. De hele gevel is ingepakt in een houten kist. De Egyptische graftombe is voor een antieke toerist zonder werkmanshelm ontoegankelijk.

Toch weten we nog hoe de gevel eruitziet, want Couperus laat Marietje van Saetzema in *De boeken der kleine zielen* uit het raam van nummer 42 kijken naar 'gewilde grilligheid van schoorsteenen, spitsjes van gegoten ijzer en puntdakjes van zink, windvlaggetjes van koper en balkonnetjes en erkers, alsof de architecten en aannemers eens artistiek hadden willen doen, en niet hadden willen

trekken één lange, eentonige gevellijn'. (Onno Blom in *de Volkskrant* van 20 augustus 2021 over het Den Haag van Couperus)

Souperen

In het openingshoofdstuk van *Eline Vere* van Louis Couperus trakteert mevrouw Verstraeten haar Haagsche bezoek van 'gerokte heeren en licht gekleede dames' na een avond van tableaux vivants op een souper. Om 2 uur 's nachts gaan de gasten aan tafel voor kalkoen, sla, taart en champagne.

Al jaren droom ik hiervan als ik uit de film of concertzaal kom, dat ik na middernacht nog een volle brasserie kan binnenstappen waar geroezemoes en glasgetinkel me verwelkomen zodra ik de deur opentrek. Alle tafels bezet, en kelners die af en aan lopen met champagnekoelers en schalen koude kreeft. (Sake Slootweg in *de Volkskrant* van 26 juli 2021 bij een recept voor tuinbonensalade met kip en chorizo)

Louis Couperus.

LOUIS COUPERUS MUSEUM

n i e u w s b r i e f

‘El Suspiro del Moro.’ Couperus en Spanje, 10 september 2021 – 17 april 2022

Sinds vrijdag 10 september is de sprookjesachtige expositie ‘Couperus & Spanje’ in het Louis Couperus Museum open voor het publiek. Vanwege corona was er dit keer alleen een kleine besloten preview in de tuin. In aanwezigheid van mevrouw Alonso, de ambassadeur van Spanje, en de schrijver Abdelkader Benali. Een filmische impressie van het evenement, gemaakt door Dennis Simonis, redacteur bij *Haagse Dingen*, is te vinden op YouTube: <https://youtu.be/wXugwP5spVg>

In de tentoonstelling gaat de bezoeker op reis met Couperus. De sfeer van de expositie is

magisch en sprookjesachtig. Couperus bezocht in 1913 samen met zijn vrouw en goede vriend Orlando verschillende steden in Spanje. Hij was vooral onder de indruk van Granada en publiceerde in 1915 een historische roman over Boabdil, de laatste Moorse heerser die zetelde in het Alhambra, met als titel *De ongelukkige*.

De val van Granada in 1492 is belangrijk in de geschiedenis: het vormt het einde van 700 jaar Moorse beschaving en het begin van de Nieuwe Wereld. Couperus beschrijft de ondergang van Boabdil, ‘de ongelukkige’, met veel compassie.

De tentoonstelling loopt tot 17 april 2022. Het museum is open van vrijdag t/m zondag van 13.00 tot 17.00 uur en daarbuiten op afspraak.

Wij zijn idioot, hier, wij Westerlingen in dit land.' Couperus en Nederlands-Indië, 22 april – 23 oktober 2022

Couperus is wel beschreven als een 'verwende koloniaal' ('Door de bril van deze tijd', in *de Volkskrant*, 10 april 2021). Het bijzondere is dat de schrijver in een tijd dat dit nog helemaal niet vanzelfsprekend was,

open stond voor de gevoelens van de oorspronkelijke Indische bevolking en hun haat jegens de Hollandse overheerser. Deze haat werd vooral geuit door middel van *guna guna* oftewel magische toverkunsten; in *De stille kracht* worden immers voortdurend witte hadji's gesignaleerd, er wordt in het residentiehuis met stenen gegooid, *siri* gespuugd, enzovoorts, culminerend in de beroemde badkamerscène. Zelfs de nuchtere resident, Otto van Oudijck, die niets moet hebben

van wat hij noemt dat 'gegoochel', gaat tenslotte ten onder aan wat de roman zijn titel gaf.

De tentoonstelling toont het werk van Couperus in het licht van de huidige opvattingen over de rol van de kolonisator in het voormalige Nederlands-Indië. Zelf schrijft Couperus daarover: 'De stille kracht geeft vooral weër de geheimzinnige vijandschap van Javaanschen grond en sfeer en ziel, tegen den Nederlandschen veroveraar. Deze niet verborgen hostiliteit is een mystiek element in het boek'. (Brief aan Willy Timmermans, 3 april 1919) 🐼

Het Louis Couperus Museum zoekt nieuwe vrijwilligers

Wie zou het leuk vinden om ons team te komen versterken? Als vrijwilliger ben je het visitekaartje van het museum. Je ontvangt de bezoeker en leidt hem of haar rond in wat Abdelkader Benali noemde 'het kleine Alhambra aan de Javastraat'. Heb je interesse, neem dan contact op met Josephine van de Mortel via info@louiscouperusmuseum.nl. 🐼

Overzicht tentoonstelling 'El Suspiro del Moro'. Foto: Josephine van de Mortel.

Boven: impressie tentoonstelling Driemaal Oostwaarts uit 1996.

Foto: Caroline de Westenholz.

Van en over Couperus en anderen

Nieuwe uitgave van *De stille kracht*

Sinds september is bij Atlas Contact een nieuwe uitgave van *De stille kracht* verkrijgbaar in de serie 'LJ Veen klassiek'. Ook in de serie 'Tekst in context' (een publicatie van Amsterdam University Press) wordt *De stille kracht* opnieuw uitgegeven, samengesteld door Rick Honings en Olf Praamstra. 📖

De Nederlands-Indische letteren herlezen

In *De postkoloniale spiegel. De Nederlands-Indische letteren herlezen* wordt de 'canon' van de Nederlands-Indische literatuur voor het eerst systematisch vanuit een postkoloniaal perspectief gelezen, van Multatuli's *Max Havelaar* (1860) – de eerste Indische roman – tot en met *Lichter dan ik* (2019) van Dido Michielsen. Uiteraard ontbreekt Couperus niet. De redactie (Rick Honings, Coen van 't Veer en Jacqueline Bel) wil met deze uitgave niet alleen een vernieuwend overzicht van meer dan 160 jaar Indische literatuurgeschiedenis

geven, maar ook een zelfkritisch onderzoek doen naar hoe de Nederlandse letterkunde omgaat met het koloniale verleden. 📖

Met Bulgaren en Montenegrijnen

Met Bulgaren en Montenegrijnen gaat over Jan Fabius. Voor, tijdens en na de Eerste Wereldoorlog reisde hij als oorlogsverslaggever naar de Balkan, Rusland en Italië. Hij vroeg toestemming aan minister van Oorlog Colijn om als journalist naar het Bulgaarse front te reizen. Het lukte hem om de Bulgaarse stellingen bij de belangrijke vesting Adrianopol te bereiken. Hij schreef dagelijks, zittend naast de kanonnen, over de gevechten, de modder, de wanhoop en de gewonden. Jan Fabius was destijds een van de twee Nederlandse oorlogsverslaggevers aan het front in Bulgarije (*Haagsche Courant/Het Leven*). De andere was Jonkheer Ram (NRC). Zij deelden een kamer in de stad Moestafa Pasha. Ram wordt in diverse artikelen van Fabius genoemd. (Skanderbeg Books, Utrecht 2021 186 p; €24,90) 📖

Korte Arabesken

Genootschapsdag 2021

Gelukkig kon het weer, met z'n allen naar de Genootschapsdag van het Louis Couperus Genootschap, die deze keer in het teken stond van 'Couperus en gender'. In het fraaie Museum Sophiahof in Den Haag konden we luisteren naar interessante lezingen. Looi van Kessel vertelde over gender in het werk van Couperus aan de hand van het hedendaagse genderonderzoek. Frans van der Linden vertaalde onlangs *L'Agonie* van de Franse schrijver Jean Lombard. Couperus raakte

